

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی

یک شوری

طرح صدور چک

(در اجرای ماده «۱۴۱» آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی)

کمیسیون های ارجاعی

قضائی و حقوقی	اصلی:
اقتصادی	فرعی:

معاونت قوانین
اداره کل تدوین قوانین

شماره چاپ ۶۱
شماره ثبت ۵۲

دوره دهم - سال اول
تاریخ چاپ ۱۳۹۵/۴/۳۰

باسمه تعالی

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

احتراماً با استناد به ماده (۱۴۱) آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، درخواست رسیدگی به «طرح صدور چک» معوقه از مجلس نهم را داریم که نسخه‌ای از آن به پیوست می‌باشد.

فرهنگی - قاضی پور - سبحانی فر - محمدحسین قربانی - پارسایی - تجری -
کولیوند - محمدابراهیم رضائی - کیری - خضری - وحدتی - احمدی لاشکی -
قوامی - قره‌خانی - داود محمدی (قزوین) - جعفرزاده ایمن آبادی - پژمانفر -
بابایی صالح - یوسف‌نژاد - محمداسماعیل سعیدی - موسوی لارگانی - برومندی -
بائوج لاهوتی - تابش - بت کلیا - مصری - فولادگر - غلام‌محمد زارعی -
دهقانی نقندر - خالقی - گرمابی - زارع - ابوترابی - ابطحی - حسینی کیا -
اعزازی - بیمقدار - رضا علیزاده - اسداله عباسی - جعفرپور - حسن سلیمانی -
نیازآذری - جمالی - شکری - شیویاری

مقدمه (دلایل توجیهی):

اعتبار اسناد تجاری به‌ویژه چک در روابط مالی مردم و نقش این اوراق در تنظیم معاملات، تسهیل تجارت و تسریع در چرخه اقتصادی کشور، امری انکارناپذیر است. اتکای بنیان تجارت بر این اسناد تمام نظامهای حقوقی جهان را به سوی تدوین مقرراتی منسجم و جامع برای حکومت بر این اوراق، تنظیم مبادلات بازار و جلوگیری از موارد سوءاستفاده و یا سوءکاربرد آنها سوق داده‌است. به‌رغم تمام مصوبات و باوجود اهتمام دستگاه قانونگذاری و قضائی

کشور برای حل و یا به حداقل رساندن معضل چک بلامحل، نمود بیرونی چنین مصوباتی از جمله افزایش آمار صدور چک بلامحل، انباشته شدن زندان‌های کشور از مرتکبان این جرم و عدم دستیابی بخش عمده‌ای از دارندگان این‌گونه چکها به مطالبات قانونی خود مؤید عدم موفقیت در این عرصه است.

محورهای اساسی این طرح عبارتند از:

- ۱- پیش‌بینی ساز و کاری (مکانیسمی) دقیق و توأم با سخت‌گیری جهت افتتاح حساب و دریافت دسته‌چک
- ۲- تعیین سقف اعتبار و نیز پیش‌بینی رنگ‌بندی برای هر برگه چک
- ۳- تشکیل پرونده الکترونیکی چک و امکان دستیابی اشخاص به اطلاعات این سامانه
- ۴- حذف فرآیند دادرسی در خصوص چکهای برگشت شده
- ۵- پیش‌بینی امکان صدور چک الکترونیکی
- ۶- به رسمیت شناختن مسئولیت تضامنی بانک

عنوان طرح:

صدور چک

ماده ۱- چک سندی یا داده پیامی است که به موجب آن صادرکننده وجوهی را که نزد بانک محال‌علیه دارد کلاً یا بعضاً دریافت یا به دیگری واگذار می‌نماید.

تبصره- نهادها و مؤسسات مالی و اعتباری تحت نظارت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در صورت کسب مجوز از این بانک و با رعایت مقررات این قانون می‌توانند مبادرت به صدور دسته چک نمایند. در این صورت تمام تکالیف و مسئولیت‌های این قانون، نسبت به آنها نیز مجرا است.

ماده ۲- چک فقط در تاریخ مندرج در آن یا پس از تاریخ مزبور، قابل ارائه و وجه آن قابل وصول از بانک خواهد بود.

ماده ۳- گواهی عدم پرداخت، برگه مخصوصی است که در حکم صدور اجرائیه است و در آن مشخصات و مبلغ پرداخت نشده چک، هویت و شماره ملی و نشانی کامل صاحب حساب، صادر کننده و دارنده و علت یا علل عدم پرداخت صریحاً توسط بانک قید و امضاء و مهر می‌شود. در برگه مزبور باید مطابقت یا عدم مطابقت امضای صادر کننده یا نمونه امضاء موجود در بانک، در حدود عرف بانکداری از طرف بانک تصدیق شود. در صورتی که موجودی حساب، نزد بانک کمتر از مبلغ چک باشد، بانک به تقاضای دارنده مکلف است مبلغ موجود را پردازد و دارنده با قید مبلغ دریافت شده در پشت چک و تسلیم آن به بانک، گواهینامه‌ای مشتمل بر مشخصات چک و مبلغی که پرداخت شده از بانک دریافت می‌کند. چک مزبور نسبت به مبلغی که پرداخت نشده، بلامحل محسوب و گواهینامه بانک در این مورد برای دارنده جانشین اصل چک است.

تبصره ۱- گواهی عدم پرداخت، صرفاً در تاریخ مندرج در چک و یا پس از تاریخ مزبور، صادر خواهد شد.

تبصره ۲- هرگاه چک به نحو الکترونیکی صادر شده باشد، باید در گواهی عدم پرداخت، تأیید صدور امضای چک از سوی مرکز گواهی امضای الکترونیکی نیز قید شود.

تبصره ۳- هرگاه پس از صدور گواهی موضوع ماده فوق، موجودی حساب، افزایش یافته و یا تکمیل شود، بانک محالاً علیه باید معادل مبلغ چک را مسدود و مراتب را به دارنده گواهی عدم پرداخت اعلام کند. دارنده می‌تواند با ارائه این گواهی، مبلغ مزبور را دریافت نماید. در این صورت بانک مکلف است نسبت به اصلاح گواهی عدم پرداخت و درج مبلغ دریافتی اقدام کند.

ماده ۴- چک موضوع این قانون، در حکم سند لازم‌الاجراء است. دارنده چک پس از اخذ گواهی عدم پرداخت می‌تواند طبق مقررات مربوط به اجرای احکام پیشخوان، وجه چک یا باقیمانده آن را از صاحب حساب و صادر کننده

یا هر یک از آنها وصول کند. اجرای پیشخوان در صورتی دستور اجراء صادر می‌کند که مطابقت امضای چک با نمونه امضای صادرکننده در بانک از طرف بانک محال‌علیه و یا مرکز گواهی امضای الکترونیکی، تأیید شده باشد و دارنده چک عین چک و یا مدرک مثبت چک الکترونیکی و گواهینامه عدم پرداخت و یا گواهینامه جانشین چک را به اجرای پیشخوان تسلیم کند.

ماده ۵- بانک مکلف است هنگام افتتاح حساب برای متقاضی، مشخصات کامل شناسنامه‌ای و کد ملی اشخاص حقیقی و نام، نوع و شماره ثبت اشخاص حقوقی، سمت، حدود اختیارات، مدت مدیریت مدیران و نیز دارندگان حق امضاء اشخاص حقوقی و نشانی و شناسه (کد) پستی متقاضی را ثبت و از صحت مشخصات اعلامی اطمینان حاصل کند و همچنین با استعلام از بانک مرکزی، از عملکرد مالی - بانکی متقاضی تحقیق کند. در صورتی که متقاضی دارای سابقه صدور چک بلامحل باشد، بانک مجاز به افتتاح حساب جاری جدید برای متقاضی نمی‌باشد و نسبت به پرداخت خسارات وارد شده و نیز معادل وجه چک در حق دارنده آن مسؤلیت تضامنی دارد.

تبصره ۱- طرح احراز صحت مشخصات اعلام شده از سوی متقاضی افتتاح حساب، براساس آیین‌نامه‌ای است که ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون، توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با همکاری وزارت دادگستری تهیه شده و به تصویب هیأت دولت می‌رسد.

تبصره ۲- در صورت درخواست افتتاح حساب از سوی مدیران و یا نمایندگان اشخاص حقیقی و حقوقی، این اشخاص نیز نباید منعی برای افتتاح حساب و دریافت دسته چک داشته باشند.

تبصره ۳- تحویل دسته چک به دارندگان حسابهای جاری قبلی منوط به احراز شرایط مقرر در این قانون است.

ماده ۶- بانک باید نام، نام خانوادگی، شماره ملی، شماره شناسنامه، شناسه (کد) پستی اشخاص حقیقی و نام، نوع، شماره ثبت و شناسه (کد) پستی

اشخاص حقوقی صاحب حساب را در برگه‌های چک قید و هر یک از برگه‌ها را در دو نسخه تنظیم نماید.

تبصره ۱- مفاد هر برگ چک به هنگام صدور باید به نحوی تنظیم شود که عیناً در نسخه ثانی نیز منعکس شده و دریافت کننده چک در نسخه مزبور، این امر و نیز دریافت برگه چک را گواهی نماید.

تبصره ۲- صدور و تسلیم دسته چک بعدی برای صاحب حساب منوط به ارائه نسخ ثانی چکهای صادر شده و انطباق مبلغ آنها با چکهای اصلی ارائه شده به بانک می‌باشد.

ماده ۷- تمام بانکهای کشور مکلفند بر روی هر یک از برگه‌های چک، حداکثر مبلغ قابل پرداخت و مدت اعتبار صدور آن را قید نمایند. در صورت درج مبلغ بیشتر، بانک صرفاً به میزان اعتبار برگه مزبور نسبت به پرداخت اقدام می‌کند و این چک نسبت به مبلغ مازاد مشمول مقررات این قانون نیست.

تبصره- شیوه تعیین مبلغ قابل پرداخت هر یک از برگه‌های چک بر اساس توانایی مالی متقاضی، نوع رنگ‌بندی بر اساس اعتبار چک و حداکثر مهلت صدور آن به موجب آیین‌نامه‌ای است که ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه شده و به تصویب هیأت دولت می‌رسد.

ماده ۸- صادرکننده چک باید در تاریخ مندرج در آن معادل مبلغ مذکور در بانک محال‌علیه وجه نقد داشته باشد و نباید تمام یا قسمتی از وجهی را که به اعتبار آن چک صادر کرده به صورتی از بانک خارج نماید یا دستور عدم پرداخت وجه چک را بدهد و نیز نباید چک را به صورتی تنظیم نماید که بانک به عللی از قبیل عدم مطابقت امضاء یا قلم خوردگی در متن چک یا اختلاف در مندرجات چک و امثال آن از پرداخت وجه چک خودداری کند.

تبصره- هرگاه در متن چک شرطی برای پرداخت ذکر شده باشد بانک به آن شرط ترتیب اثر نخواهد داد.

ماده ۹- هرگاه وجه چک به علتی از علل مندرج در ماده (۸) این قانون پرداخت نشود، بانک مکلف است بلافاصله در صورت تقاضای شخص، هویت کامل او را در پشت چک قید و گواهی عدم پرداخت یا گواهی جانشین اصل چک به نام او صادر و فوراً نسخه‌ای از گواهی مزبور را به آخرین نشانی صاحب حساب که در بانک موجود است، با توسل به هر وسیله اطمینان‌بخشی، حسب مورد از طریق مراسلات مکتوب یا داده‌های پیامی ابلاغ و نتیجه ابلاغ اجراء، ضمیمه گواهی عدم پرداخت گردد.

ماده ۱۰- هرگاه بانک محال‌علیه متوجه شود چک ارائه شده به بانک به علتی از علل مندرج در ماده (۸) این قانون قابل پرداخت نیست، حداکثر ظرف دو روز از تاریخ صدور گواهی عدم پرداخت، موضوع را به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران یا مراکزی که از سوی این بانک تعیین می‌شود، اطلاع دهد.

ماده ۱۱- هرگاه وجه چک به علتی از علل مندرج در ماده (۸) این قانون پرداخت نشود، تمام اقدامات زیر نسبت به صادرکننده چک اعمال می‌شود:

الف- محرومیت از دریافت هر گونه تسهیلات بانکی

ب- محرومیت از افتتاح اعتبار اسنادی ارزی و ریالی

پ- محرومیت از دریافت ضمانت‌نامه‌های کتبی ارزی و ریالی

ت- محرومیت از دریافت دسته چک

ث- استرداد تمام دسته‌چک‌ها اعم از اینکه از ناحیه محال‌علیه و یا سایر بانکها صادر شده باشد.

ج- درج عبارت «صاحب حساب دارای سابقه صدور چک بلامحل

است» بر روی تمام برگه‌های چک برای مدت سه سال

چ- محرومیت از افتتاح حساب جاری در تمام بانکها و مؤسسات مالی

و اعتباری

ح- مسدود شدن کارت اعتباری و عدم صدور این کارت از سوی بانک و

مؤسسات مالی و اعتباری

خ- درج نام و مشخصات صادرکننده چک بلامحل در پایگاه الکترونیکی موضوع ماده (۱۹) این قانون

تبصره ۱- محرومیت‌های موضوع بندهای «الف»، «ب»، «پ»، «ت»، «ج» و «خ» ماده فوق برای مدت سه سال اعمال خواهد شد.

د- هر شخص حقیقی یا حقوقی می‌تواند در هر بانک یا مؤسسه موضوع این قانون فقط یک حساب داشته باشد.

ذ- شماره حساب باید شماره ملی اشخاص حقیقی و حقوقی باشد.

تبصره ۲- هرگاه صادرکننده و یا صاحب حساب در سایر بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری دارای حساب جاری، پس‌انداز کوتاه‌مدت و یا بلندمدت و هر مبلغی تحت هر عنوانی داشته باشد بانک محال‌علیه مکلف است به درخواست دارنده چک، معادل مبلغ پرداخت نشده چک را از حسابهای یاد شده، برداشت و به وی تسلیم کند.

تبصره ۳- هرگاه صادرکننده چک بلامحل که برای بار نخست مبادرت به صدور این چک نموده است، مبلغ چک و نیز در صورت مطالبه، خسارت تأخیر تأدیه را از تاریخ صدور گواهی موضوع ماده (۳) این قانون، پرداخت و یا رضایت دارنده را تحصیل کند، محال‌کافی برای پرداخت در اختیار بانک محال‌علیه قرار دهد و یا لاشه چک را ارائه کند. اعمال تمام اقدامات موضوع ماده فوق نسبت به وی، منتفی و بلااثر می‌شود.

تبصره ۴- اعمال محرومیت موضوع بند «ج» ماده فوق پس از سپری شدن مدت زمان محرومیت از دریافت دسته چک موضوع بند «ت» این ماده اعمال می‌شود.

تبصره ۵- در صورتی که چک به وکالت یا نمایندگی از طرف صاحب حساب اعم از شخص حقیقی یا حقوقی صادر شده باشد، اقدامات موضوع ماده فوق نسبت به صاحب حساب نیز اعمال خواهد شد.

تبصره ۶- در صورتی که دارنده چک پس از انقضای مدت سه ماه از تاریخ مندرج در چک، برای وصول وجه آن به بانک رجوع کند اقدامات موضوع این قانون نسبت به صادر کننده چک بلامحل اعمال نخواهد شد.

ماده ۱۲- هرگاه بانک محال‌علیه متوجه شود چک ارائه شده به بانک به علتی از علل مندرج در ماده (۸) این قانون قابل پرداخت نیست، مکلف است بلافاصله به صادر کننده اخطار کند تمام دسته‌چکهای تسلیمی را اعم از اینکه از ناحیه بانک محال‌علیه و یا بانکهای دیگر صادر شده باشد مسترد کند.

تبصره- هرگاه اخطاریه موضوع ماده فوق برای صاحب حساب صادر و ارسال شود، این شخص در صورت صدور چکی که قابلیت پرداخت وجه آن نباشد در حکم کلاهبرداری محسوب و به مجازات آن محکوم می‌شود.

ماده ۱۳- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران یا مراکزی که از سوی این بانک تعیین می‌شود، مکلفند حداکثر ظرف دو روز از تاریخ اعلام بانک محال‌علیه موضوع ماده (۱۰) این قانون، صدور چک بلامحل و نیز ضرورت اعمال اقدامات موضوع ماده (۱۱) این قانون را به تمام بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری کشور اطلاع دهند.

ماده ۱۴- هربانکی که پس از وصول اعلام موضوع ماده فوق دسته‌چک جدید در اختیار صادر کننده چک بلامحل قرار دهد نسبت به پرداخت خسارات وارد شده و نیز معادل وجه چک در حق دارنده آن مسؤولیت تضامنی دارد.

ماده ۱۵- هرگاه بانک با وجود تأمین محل بدون موجب قانونی از پرداخت وجه چک خودداری کند، مسؤول جبران خسارت وارد شده به اشخاص است.

ماده ۱۶- هر شخصی که با توسل به شیوه‌های متقلبانه مبادرت به افتتاح حساب یا دریافت دسته‌چک کند، در حکم جاعل سند عادی محسوب و به مجازات قانونی این جرم محکوم می‌شود و در صورتی که عمل ارتكابی قابل انطباق با عنوان مجرمانه دیگری با مجازات شدیدتر باشد، مرتکب به مجازات آن جرم محکوم می‌شود.

ماده ۱۷- صاحب حساب یا صادرکننده چک یا قائم مقام قانونی آنها با تصریح به اینکه چک، مفقود، سرقت و یا جعل شده می تواند به طور کتبی دستور عدم پرداخت وجه چک را به بانک بدهد. بانک پس از احراز هویت دستور دهنده از پرداخت وجه آن خودداری خواهد کرد و در صورت ارائه چک، گواهی عدم پرداخت را با ذکر علت صادر و تسلیم می کند، دارنده چک می تواند علیه کسی که دستور عدم پرداخت داده است، شکایت کند. هرگاه خلاف ادعای دستور دهنده ثابت شود به ده تا پنجاه میلیون ریال جزای نقدی محکوم و اقدامات موضوع ماده (۱۱) این قانون نسبت به وی اعمال می شود.

تبصره ۱- هرگاه به موجب ماده فوق، دستور عدم پرداخت چک صادر شود، بانک مکلف است وجه چک را تا تعیین تکلیف آن در مرجع رسیدگی یا انصراف دستور دهنده، در حساب مسدودی نگهداری و در صورت ارائه چک بلافاصله گواهی عدم پرداخت را با ذکر علت اعلام شده صادر و تسلیم کند.

تبصره ۲- اعمال مقررات ماده فوق مانع از صدور دستور قضائی مبنی بر عدم پرداخت وجه چک نمی باشد.

ماده ۱۸- در صورتی که دارنده چک جهت دریافت وجه آن، طرح دعوای حقوقی کرده و یا شکایت موضوع ماده (۱۷) این قانون را مطرح کند و به صاحب حساب دسترسی حاصل نشود. آخرین نشانی وی در بانک محال علیه اقامتگاه قانونی او محسوب است و هرگونه ابلاغی به نشانی مزبور به عمل می آید و در صورتی که حسب مورد به نشانی بانکی یا نشانی تعیین شده شناخته نشود یا چنین محلی وجود نداشته باشد، گواهی مأمور به منزله ابلاغ اوراق تلقی می شود و رسیدگی بدون لزوم احضار وی به وسیله مطبوعات ادامه می یابد.

ماده ۱۹- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به عنوان مرجع تمرکز اطلاعات راجع به صاحبان حساب جاری مکلف است به منظور جمع آوری اطلاعات راجع به افتتاح و انسداد حساب جاری، دریافت دسته چک، صدور گواهی عدم پرداخت، محرومیت اشخاص از دریافت دسته چک و نیز دیگر اقدامات موضوع ماده (۱۱) این قانون و سایر اطلاعات مورد نیاز پرونده

الکترونیکی چک تشکیل دهد، این بانک همچنین مکلف است برای دسترسی آسان و سریع گیرنده چک به اطلاعات صحیح و دقیق پیرامون افتتاح و انسداد حساب جاری، اصالت چک و صحت امضاء و اعتبار صادر کننده، دفاتر خدمات ویژه الکترونیکی را دایر کند. این دفاتر مکلفند به تقاضای ذی نفع، گواهی لازم را صادر و یا در ظهر چک مراتب را تأیید و به وی تسلیم نمایند.

تبصره- نحوه جمع‌آوری، نوع اطلاعات و چگونگی حفاظت و دسترسی به شبکه اطلاع‌رسانی موضوع ماده فوق به موجب آیین‌نامه‌ای است که ظرف شش‌ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و با همکاری وزارت دادگستری و سازمان ثبت احوال کشور تهیه شده و به تصویب هیأت دولت می‌رسد.

ماده ۲۰- تمام چکهای صادر شده عهده بانکهایی که طبق قوانین در داخل کشور دایر شده و می‌شوند و همچنین شعب آنها در خارج از کشور که منتهی به صدور گواهی عدم پرداخت شده باشد، مشمول مقررات این قانون است.

ماده ۲۱- پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون، قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۵/۴/۱۶ با اصلاحات بعدی آن ملغی است.

ماده ۲۲- این قانون شش‌ماه پس از تصویب لازم‌الاجراء است و تا لازم‌الاجراء شدن آن، وزارتخانه‌های دادگستری و امور اقتصادی و دارایی و سایر مراجع مربوط با همکاری بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلفند مقدمات اجرای آن را از قبیل تهیه آیین‌نامه اجرائی، تمرکز اطلاعات راجع به حسابهای جاری موجود، تهیه و تنظیم متن چکهای طرح جدید و طراحی شبکه الکترونیکی چک فراهم کنند.

هیأت‌رئسه محترم مجلس شورای اسلامی

احتراماً، در اجرای آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی و ماده (۴)

قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵ نظر معاونت

قوانین در مورد طرح صدور چک تقدیم می‌گردد.

معاون قوانین

نظر اداره کل تدوین قوانین

معاون محترم قوانین

احتراماً در اجرای بندهای (۲) و (۴) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵ نظر این اداره کل به شرح زیر تقدیم می‌گردد:

۱- سابقه تقدیم:

ماده ۱۳۴ - قبلاً تقدیم نگردیده است

- قبلاً در جلسه علنی شماره مورخ تقدیم و در تاریخ در مجلس / کمیسیون (موضوع اصل ۸۵ قانون اساسی) رد شده و اینک:

با تغییر اساسی

با تقاضای کتبی ۵۰ نفر از نمایندگان (مشروط به تصویب مجلس)

پیش از انقضاء شش ماه بدون تغییر اساسی

با تقاضای کتبی کمتر از ۵۰ نفر از نمایندگان

مجدداً قابل پیشنهاد به مجلس می‌باشد.

نمی‌باشد.

۲- در اجرای بند (۲) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور:

رعایت شده است.

در طرح تقدیمی آیین نگارش قانونی و ویرایش ادبی رعایت شده است. (با اعمال نظر کارشناسی).

رعایت نشده است، دلایل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

۳- از نظر آیین نامه داخلی مجلس (شکلی):

الف- ماده ۱۳۱-

اول- حداقل امضاء لازم (۱۵ نفر) دارد ندارد

دوم- موضوع و عنوان مشخص دارد ندارد

سوم- دلایل لزوم تهیه و پیشنهاد در مقدمه دارد ندارد

چهارم- موادی متناسب با اصل موضوع و عنوان دارد ندارد

ب- ماده ۱۴۲- طرح تقدیمی دارای یک موضوع است و پیشنهاد آن به عنوان ماده واحده مواجه با ایراد نمی‌باشد. مواد متعدد می‌باشد.

۴- در اجرای بند(۴) ماده(۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵:

اول: از نظر قانون اساسی؛

طرح تقدیمی با قانون اساسی بطور کلی مغایرت ندارد.
 دارد. اصل / اصول مغایر و دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌گردد.

دوم: از نظر سیاست‌های کلی نظام و سند چشم‌انداز؛

طرح تقدیمی با سیاست‌های کلی نظام و سند چشم‌انداز مغایرت ندارد.
 دارد، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

سوم: از نظر قانون برنامه؛

طرح تقدیمی با قانون برنامه مغایرت ندارد.
 دارد، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

چهارم: از نظر آیین‌نامه داخلی مجلس (ماهوی)؛

الف- طرح تقدیمی با قانون آیین‌نامه داخلی مجلس مغایرت ندارد.
 دارد، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

ب- ماده ۱۴۴- رعایت اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی شده است.
 نشده است، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

ج- ماده ۱۸۵- موجب اصلاح یا تغییر برنامه مصوب نمی‌شود و نیاز به $\frac{2}{3}$ رأی نمایندگان ندارد.
 می‌شود $\frac{3}{4}$ دارد.

تعداد سه برگ اظهارنظر به ضمیمه تقدیم می‌شود.

مدیرکل تدوین قوانین

۵- طرح تقدیمی از حیث پیشگیری از وقوع جرم با بند(۵) اصل(۱۵۶) قانون اساسی مغایرت ندارد.
 دارد.

معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه

ضمیمه نظر اداره کل تدوین قوانین

بیان مستندات و دلایل مغایرت:

طرح تقدیمی از جهت اصول نگارش متون قانونی (شکلی) و نیز ماهوی واجد ایرادات عدیده‌ای است که به شرح زیر اعلام می‌گردد:

۱- عنوان طرح، به یک مرحله از فرایند این سند تجاری (صدور چک) اشاره دارد که با رعایت اصل ایجاز و تناسب با سایر اسناد مشابه پیشنهاد می‌شود عنوان مزبور به «طرح چک» اصلاح شود.

۲- با توجه به اینکه قانون صدور چک در حال حاضر معتبر بوده براساس شیوه‌نامه نگارش طرحها و لوایح، عنوان باید به «طرح اصلاح قانون صدور چک» تغییر یابد. همچنین مفاد طرح نیز در قالب اصلاح مواد قانون مذکور تنظیم شود.

۳- مقدمه طرح از انسجام و قوت استدلال برخوردار نیست. در آن نسبت به آسیب‌شناسی موضوع و محور مشکلات توجهی نشده است. در واقع آنچه موضوع چک را به عنوان یک مشکل اجتماعی تبدیل نموده، ناشی از آن است که چک به عنوان سندی تجاری باید از سهولت در گردش بین تجار در روابط تجاری برخوردار باشد و اطمینان به دریافت وجه آن از سوی نهادهای قانونی مربوط تضمین گردد. در حالی که توسط هر شخص غیرتاجر و در هر امری غیرتجاری این سند بدون تضمین کافی دست به دست می‌شود. این موضوع به وضوح در مقدمه و حتی در متن مورد توجه واقع نگردیده است. در مقدمه طرح یکی از محورهای اساسی آن پیش‌بینی ساز و کاری دقیق و توأم با سخت‌گیری جهت افتتاح حساب و دریافت دسته‌چک عنوان گردیده است، درحالی‌که در ماده (۵) در این‌باره دقت و سخت‌گیری آنچنانی ملاحظه نمی‌شود.

۴- متن مواد و اندازه آنها تناسبی ندارد. عبارات عموماً معمولی و به‌دور از قلم حقوقی است و بعضاً طولانی و همراه با چندین تبصره می‌باشد. متن ماده (۲) یک نمونه بارز از این ایراد می‌باشد. عبارت «تاریخ مندرج» عبارت حقوقی و مناسبی نیست و در تفسیر و برداشت از قانون ایجاد تردید می‌نماید. همچنین با توجه به ماده (۲)، تبصره (۱) ماده (۳) غیرضروری است.

۵- مواد بعد از ماده (۱) به نحو منطقی ترتیب نیافته است. به‌عنوان مثال: تعریف حقوقی چک، نحوه دریافت دسته‌چک، نحوه صدور چک، مسئولیت صادرکننده، مسئولیت بانکهای محال‌علیه از جمله ترتیباتی است که باید رعایت می‌شد.

۶- در برخی از مواد (از جمله مواد (۳)، (۶) و...) به بیان جزئیات و مسائل شکلی چک پرداخته شده است که نیازی به قانونگذاری نیست و باید در قالب آیین‌نامه بیان گردد.

۷- در برخی از مواد به امضای الکترونیکی اشاره شده است ولی در هیچ‌یک از مواد اقسام

چک و امضای الکترونیکی آن تعریف نشده و ویژگی‌های آن بیان نگردیده است.

۸- در ماده (۱) طرح، تعریف جامع و مانعی از چک ارائه نشده است و هیچ‌گونه اشاره به اینکه چک یک سند تجاری محسوب می‌شود، ندارد. همچنین تبصره ذیل این ماده مغایر آیین نگارش قانونی تدوین شده است و از این جهت که نهادها و مؤسسات مالی و اعتباری ملزم به رعایت این طرح در صورت تصویب می‌باشند یا خیر؟ مبهم است و عبارت اخیر تبصره نیز مبنیاً بر ابهام مزبور، مبهم می‌باشد.

۹- متن مواد (۴) و (۵) طرح مبهم تنظیم شده است که تفسیرهای متعددی را در پی دارد. برای مثال عبارت اخیر ماده (۵) در مورد مسؤلیت تضامنی بانک نسبت به پرداخت خسارات وارد شده مبهم است. آیا مقصود، مسؤلیت بانک در صورت افتتاح حساب جاری جدید است و در این صورت با صدر ماده در تعارض خواهد بود. همچنین در تبصره (۱) ماده (۵) عبارت «طرح احراز صحت مشخصات اعلام شده» و در تبصره (۳) ماده مذکور عبارت «حساب جاری قبلی» مبهم بوده و در ادبیات قانونگذاری تعریف نشده است. ضمناً در تبصره (۲) ماده مذکور با توجه به بانک اطلاعاتی که بانکهای محال‌علیه دارند و تمهیداتی که در مواد قبل در مورد صدور گواهی عدم پرداخت اندیشیده شده غیرضروری است.

۱۰- در ماده (۷) طرح عبارت «مدت اعتبار صدور» ذکر شده و در تبصره ماده مذکور عبارت «حداکثر مهلت صدور» بیان شده است که این عبارات مبهم بوده و تعریفی از آنها ارائه نشده است.

۱۱- ماده (۸) ارشادی است و ضمانت اجرای قانونی ندارد و با توجه به ارتباط با موضوع ماده (۱۲) باید این دو ماده با یکدیگر ادغام شوند.

۱۲- احکام پیش‌بینی شده در مواد (۹)، (۱۰) و (۱۱) به علت اینکه در ماده (۸) عدم مطابقت امضاء و یا قلم خوردگی و امثال آنرا مانع پرداخت چک می‌داند، تالی فاسدهای متعددی در پی خواهد داشت برای مثال در صورتی که یک برگ چک سرقت شود و در آن جعل امضاء رخ دهد به دلیل عدم مطابقت امضاء تمامی احکام مواد مذکور در خصوص صاحب چک اجراء خواهد شد که این مسأله باعث می‌شود افراد بی‌گناه و بدون ارتکاب جرمی، مجازات شوند که این خلاف اصل تناسب جرم با مجازات می‌باشد.

۱۳- در ماده (۱۱) طرح، تبصره (۱) مغایر آیین‌نگارش قانونی تنظیم شده است و همچنین مفاد بندهای (د) و (ذ) این ماده هیچ تناسبی با بندهای قبلی ندارد و حکم تبصره (۶) این ماده مغایر اصل حق مکتسبه افراد بوده و تناسبی با حکم این ماده ندارد و باید در قالب یک ماده مجزا تنظیم شود.

۱۴- در ماده (۱۲) طرح، آیین‌نگارش قانونی رعایت نشده است و مفاد این ماده با ماده (۸) همپوشانی داشته و باید در یکدیگر ادغام شوند.

۱۵- مفاد ماده (۱۴) طرح، با مفاد ماده (۵) طرح همپوشانی دارد و باید این دو ماده ادغام شوند.

۱۶- در ماده (۱۵) طرح، دقیقاً مشخص نشده است منظور از اشخاص کدام اشخاص است که

این مسأله موجب ابهام شده و تفسیرهای متعددی را در پی دارد و آیین‌نگارش قانونی رعایت نشده است.

۱۷- در ماده (۱۶) طرح، عبارت «شیوه‌های متقلبانه» به کار رفته است که در قانون مجازات برای کلاهبرداری این عبارت به کار رفته و برای جعل چنین عبارتی کاربرد ندارد. همچنین در این ماده به جرم «جعل سند عادی» اشاره شده است که چنین جرمی در قانون مجازات اسلامی بیان نشده است. بنابراین عبارات مبهم مذکور باید تعریف شوند.

۱۸- با توجه به اینکه حکم مواد (۹)، (۱۰) و (۱۱) طرح مطلق بوده، مفاد ماده (۱۷) طرح با مواد مذکور در تعارض است و این ماده باید بلافاصله بعد از ماده (۱۱) درج شود. همچنین، تبصره (۲) این ماده مبهم است.

۱۹- در ماده (۱۹) طرح، در خصوص دایر کردن دفاتر خدمات ویژه الکترونیکی حکم داده شده است که تکالیف و شرح وظایف این دفاتر مشخص نشده است. همچنین ایجاد این دفاتر موجب افزایش هزینه‌های عمومی شده و بار مالی برای دولت در پی داشته و مغایر اصل (۷۵) قانون اساسی است.

۲۰- مفاد ماده (۲۰) طرح با مفاد ماده (۱) همپوشانی داشته و در این ماده آیین‌نگارش قانونی رعایت نشده است.

۲۱- پیشنهاد می‌شود مواد (۲۱) و (۲۲) ادغام شود. همچنین برخی از احکام ماده (۲۲) به بیانی دیگر در مواد قبلی ذکر شده است ولی در آن مواد، مسؤولان انجام تکالیف مذکور مشخص نشده‌اند که این امر موجب ابهام قانون شده و برخی از اشخاص از انجام وظایف قانونی خود به دلیل عدم شفافیت قانون امتناع می‌کنند.

نظر اداره کل اسناد و تنقیح قوانین

معاون محترم قوانین

احتراماً در اجرای بندهای (۱) و (۳) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵ نظر این اداره کل به شرح زیر تقدیم می‌گردد:

۱- در اجرای بند (۱):

الف- در خصوص طرح تقدیمی قوانین متعارض وجود ندارد
 وجود دارد که به شرح ضمیمه تقدیم می‌شود.

ب- در خصوص طرح تقدیمی قوانین مرتبط وجود ندارد
 وجود دارد که به شرح ضمیمه تقدیم می‌شود.

۲- در اجرای بند (۳):

با عنایت به بررسی‌های به عمل آمده قانونگذاری در این موضوع لازم است.
 لازم نیست.

تعداد ده برگ سوابق قانونی و دلایل ضرورت قانونگذاری به ضمیمه تقدیم می‌شود.

مدیر کل اسناد و تنقیح قوانین

سوابق قانونی و دلایل ضرورت قانونگذاری

الف - دلایل ضرورت قانونگذاری

- ۱- ماده (۱۱) در جهت شکلی و ماهوی دچار ایراد است.
- ۲- لازم است در ماده (۲۱) عبارت «و تفسیرهای مربوطه» بعد از عبارت «اصلاحات بعدی آن» اضافه شود.

ب - سوابق قانونی

فهرست	عنوان
۱۹	از قانون تجارت (مصوب ۱۳۱۱)
۱۹	قانون صدور چک (مصوب ۱۳۵۵/۴/۱۶ با اصلاحات بعدی)
۳۳	لایحه تجارت (مصوب ۱۳۹۰/۱۰/۶ کمیسیون قضائی و حقوقی مجلس شورای اسلامی)
۲۷	از آیین نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم الاجراء و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی (مصوب ۱۳۸۷/۷/۱۱)
۲۸	از قانون تجارت الکترونیکی (۱۳۸۲/۱۰/۱۷)
۲۸	از قانون نحوه اجرای محکومیت های مالی (مصوب ۱۳۷۷/۸/۱۰)

از قانون تجارت (مصوب ۱۳۱۱)

فصل سوم - چک

ماده ۳۱۰ - چک نوشته ای است که به موجب آن صادرکننده وجوهی را که در نزد محال علیه دارد کلاً یا بعضاً مسترد یا به دیگری واگذار می نماید.

ماده ۳۱۱ - در چک باید محل و تاریخ صدور قید شده و به امضای صادرکننده برسد، پرداخت وجه نباید وعده داشته باشد.

ماده ۳۱۲ - چک ممکن است در وجه حامل یا شخص معین یا به حواله کرد باشد، ممکن است به صرف امضاء در ظهر به دیگری منتقل شود.

ماده ۳۱۳ - وجه چک باید به محض ارائه کارسازی شود.

ماده ۳۱۴ - صدور چک ولو این که از محلی به محل دیگر باشد ذاتاً عمل تجاری محسوب نیست لیکن مقررات این قانون از ضمانت صادرکننده و ظهرنویسها و اعتراض و اقامه دعوا و ضمان و مفقود شدن راجع به پروات شامل چک نیز خواهد بود.

ماده ۳۱۵ - اگر چک در همان مکانی که صادر شده است باید تأدیه گردد دارنده چک باید در ظرف پانزده روز از تاریخ صدور وجه آن را مطالبه کند و اگر از یک نقطه به نقطه دیگر ایران صادر شده باشد باید در ظرف چهل و پنج روز از تاریخ صدور چک مطالبه شود.

اگر دارنده چک در ظرف مواعد مذکوره در این ماده پرداخت وجه آن را مطالبه نکند دیگر دعوای او بر علیه ظهرنویس مسموع نخواهد بود و اگر وجه چک به سببی که مربوط به محال علیه است از بین برود دعوای دارنده چک بر علیه صادرکننده نیز در محکمه مسموع نیست.

ماده ۳۱۶ - کسی که وجه چک را دریافت می کند باید ظهر آن را امضاء یا مهر نماید اگرچه چک در وجه حامل باشد.

ماده ۳۱۷ - مقررات راجعه به چکهایی که در ایران صادر شده است در مورد چکهایی که از خارج صادر شده است و باید در ایران پرداخته شود نیز رعایت خواهد شد، لیکن مهلتی که در ظرف آن دارنده چک می تواند وجه چک را مطالبه کند چهار ماه از تاریخ صدور است.

قانون صدور چک (مصوب ۱۳۵۵/۴/۱۶ با اصلاحات بعدی)

ماده ۱ - انواع چک عبارت است از:

- ۱ - چک عادی: چکی است که اشخاص عهده بانکها به حساب جاری خود صادر و دارنده آن تضمینی جز اعتبار صادرکننده آن ندارد.
 - ۲ - چک تأیید شده: چکی است که اشخاص عهده بانکها به حساب جاری خود صادر و توسط بانک محال علیه پرداخت وجه آن تأیید می شود.
 - ۳ - چک تضمین شده: چکی است که توسط بانک به عهده همان بانک به درخواست مشتری صادر و پرداخت وجه آن توسط بانک تضمین می شود.
 - ۴ - چک مسافرتی: چکی است که توسط بانک صادر و وجه آن در هر یک از شعب آن بانک یا توسط نمایندگان و کارگزاران آن پرداخت می گردد.
- ماده ۲ - چکهای صادره عهده بانکهایی که طبق قوانین ایران در داخل کشور دایر شده و یا می شوند، همچنین شعب آنها در خارج از کشور در حکم اسناد لازم الاجراست و دارنده چک در صورت مراجعه به بانک و عدم دریافت تمام یا قسمتی از وجه آن به علت نبودن محل و یا به هر علت دیگری که منتهی به برگشت چک و عدم پرداخت گردد، می تواند طبق قوانین و آیین نامه های مربوط به اجرای استانداردهای چک یا باقیمانده آن را از صادرکننده وصول نماید.
- برای صدور اجراییه دارنده چک باید عین چک و گواهی نامه مذکور در ماده ۴ و با گواهی نامه مندرج در ماده ۵ را به اجرای ثبت اسناد محل تسلیم نماید.
- اجرای ثبت در صورتی دستور اجرا صادر می کند که مطابقت امضای چک با نمونه امضای صادرکننده در بانک از طرف بانک گواهی شده باشد. دارنده چک اعم است از کسی که چک در وجه او صادر گردیده یا به نام او پشتنویسی شده یا حاصل چک (در مورد چکهای در وجه حامل) یا قائم مقام قانونی آنان.
- تبصره - دارنده چک می تواند محکومیت صادر کننده را نسبت به پرداخت کلیه خسارات و هزینه های وارد شده که مستقیماً و به طور متعارف در جهت وصول طلب خود از ناحیه وی متحمل شده است، اعم از آن که قبل از صدور حکم یا پس از آن باشد، از دادگاه تقاضا نماید، در صورتی که دارنده چک جبران خسارت و هزینه های مزبور را پس از صدور حکم درخواست کند، باید درخواست خود را به همان دادگاه صادر کننده حکم تقدیم نماید.
- ماده ۳ - صادرکننده چک باید در تاریخ مندرج در آن معادل مبلغ مذکور در بانک محال علیه وجه نقد داشته باشد و نباید تمام یا قسمتی از وجهی را که به اعتبار آن چک صادر کرده به صورتی از بانک خارج نماید یا دستور عدم پرداخت وجه چک را بدهد و نیز نباید چک را به صورتی تنظیم نماید که بانک به علتی از قبیل عدم مطابقت امضا یا قلم خوردگی در متن چک یا اختلاف در مندرجات چک و امثال آن از پرداخت وجه چک خودداری نماید.
- هرگاه در متن چک شرطی برای پرداخت ذکر شده باشد بانک به آن شرط ترتیب اثر نخواهد داد.
- ماده ۳ مکرر - چک فقط در تاریخ مندرج در آن یا پس از آن یا پس از تاریخ مذکور قابل وصول از بانک خواهد بود.
- ماده ۴ - هرگاه وجه چک به علتی از علل مندرج در ماده ۳ پرداخت نگردد بانک مکلف است در برگ مخصوصی که مشخصات چک و هویت و نشانی کامل صادرکننده در آن ذکر شده باشد، علت یا علل عدم پرداخت را صریحاً قید و آن را امضا و مهر نموده و به دارنده چک تسلیم نماید.
- در برگ مزبور باید مطابقت امضای صادرکننده با نمونه امضای موجود در بانک (در حدود عرف بانکداری) و یا عدم مطابقت آن از طرف بانک تصدیق شود.
- بانک مکلف است به منظور اطلاع صادرکننده چک، فوراً نسخه دوم این برگ را به آخرین نشانی صاحب حساب که در بانک موجود است، ارسال دارد. در برگ مزبور باید نام و نام خانوادگی و نشانی کامل دارنده چک نیز قید گردد.
- ماده ۵ - در صورتی که موجودی حساب صادرکننده چک نزد بانک کمتر از مبلغ چک باشد، به تقاضای دارنده چک، بانک مکلف است مبلغ موجود در حساب را به دارنده چک بپردازد و دارنده چک با قید مبلغ دریافت شده در پشت چک و تسلیم آن به بانک گواهی نامه مشتمل بر مشخصات چک و مبلغی که پرداخت شده از بانک دریافت می نماید. چک مزبور نسبت به مبلغی که پرداخت نگردیده بی محل محسوب و گواهی نامه بانک در این مورد برای دارنده چک جانشین اصل چک خواهد بود.
- در مورد این ماده نیز بانک مکلف است اعلامیه مذکور در ماده قبل را برای صاحب حساب ارسال نماید.
- ماده ۶ - بانکها مکلفند در روی هر برگ چک، نام و نام خانوادگی صاحب حساب را قید نمایند.
- ماده ۷ - هرکس مرتکب بزه صدور چک بلامحل گردد به شرح ذیل محکوم خواهد شد:
- الف - چنانچه مبلغ مندرج در متن چک کمتر از ده میلیون (۱۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال باشد، به حبس تا حداکثر شش ماه محکوم خواهد شد.

۱ - قانون اصلاحی مصوب ۱۳۸۲/۷۲

۲ - قانون الحاقی مصوب ۱۳۸۲/۷۲

۳ - قانون اصلاحی مصوب ۱۳۸۲/۷۲

ب - چنانچه مبلغ مندرج در متن چک از ده میلیون (۱۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا پنجاه میلیون (۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال باشد، از شش ماه تا یک سال حبس محکوم خواهد شد.

ج - چنانچه مبلغ مندرج در متن چک از پنجاه میلیون (۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال بیشتر باشد، به حبس از یک سال تا دو سال و ممنوعیت از داشتن دسته چک به مدت دو سال محکوم خواهد شد و در صورتی که صادر کننده چک اقدام به اصدار چکهای بلامحل نموده باشد، مجموع مبلغ مندرج در متن چکها، ملاک عمل خواهد بود.

تبصره ۴ - این مجازاتها شامل مواردی که ثابت شود چکهای بلامحل بابت معاملات نامشروع و یا بهره ربوی صادر شده، نمیباشد.
ماده ۸ - چکهایی که در ایران عهده بانکهای واقع در خارج کشور صادر شده و متهمی به گواهی عدم پرداخت شده باشند، از لحاظ کیفری مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

ماده ۹ - در صورتی که صادرکننده چک قبل از تاریخ شکایت کیفری، وجه چک را نقداً به دارنده آن پرداخته یا با موافقت شاکی خصوصی ترضیی برای پرداخت آن داده باشد، یا موجبات پرداخت آن را در بانک محال علیه فراهم نماید، قابل تعقیب کیفری نیست.
در مورد اخیر بانک مذکور مکلف است تا میزان وجه چک، حساب صادرکننده را مسدود نماید و به محض مراجعه دارنده و تسلیم چک وجه آن را بپردازد.

ماده ۱۰ - هر کس با علم به بسته بودن حساب بانکی خود مبادرت به صدور چک نماید، عمل وی در حکم صدور چک بی محل خواهد بود و به حداکثر مجازات مندرج در ماده ۷ محکوم خواهد شد و مجازات تعیین شده غیر قابل تعلیق است.

ماده ۱۱ - جرایم مذکور در این قانون بدون شکایت دارنده چک قابل تعقیب نیست و در صورتی که دارنده چک تا شش ماه از تاریخ صدور چک برای وصول آن به بانک مراجعه نکند، یا ظرف شش ماه از تاریخ صدور گواهی عدم پرداخت شکایت ننماید، دیگر حق شکایت کیفری نخواهد داشت.

منظور از دارنده چک در این ماده شخصی است که برای اولین بار چک را به بانک ارائه داده است.
برای تشخیص این که چه کسی اولین بار برای وصول وجه چک به بانک مراجعه کرده است، بانکها مکلفند به محض مراجعه دارنده چک هویت کامل و دقیق او را در پشت چک با ذکر تاریخ ذکر نمایند.

کسی که چک پس از برگشت از بانک به وی منتقل گردیده حق شکایت کیفری نخواهد داشت مگر آن که انتقال قهری باشد.
در صورتی که دارنده چک بخواهد چک را به وسیله شخص دیگری به نمایندگی از طرف خود وصول کند و حق شکایت کیفری او در صورت بی محل بودن چک محفوظ باشد، باید هویت و نشانی خود را با تصریح نمایندگی شخص مذکور در ظهر چک قید نماید، و در این صورت بانک اعلامیه مذکور در ماده ۴ و ۵ را به نام صاحب چک صادر می کند و حق شکایت کیفری او محفوظ خواهد بود.
تبصره - هرگاه بعد از شکایت کیفری شاکی چک را به دیگری انتقال دهد یا حقوق خود را نسبت به چک به هر نحو به دیگری واگذار نماید، تعقیب کیفری موقوف خواهد شد.

ماده ۱۲ - هرگاه قبل از صدور حکم قطعی شاکی گذشت نماید و یا این که متهم وجه چک و خسارت تأخیر تأدیه را نقداً به دارنده آن پرداخت کند، یا موجبات پرداخت وجه چک و خسارات مذکور (از تاریخ ارائه چک به بانک) را فراهم کند یا در صندوق دادگستری یا اجرای ثبت تودیع نماید، مرجع رسیدگی فراز موقوفی تعقیب صادر خواهد کرد.

صدور قرار موقوفی تعقیب در دادگاه کیفری مانع از آن نیست که آن دادگاه نسبت به سایر خسارات مورد مطالبه رسیدگی و حکم صادر کند.
هرگاه پس از صدور حکم قطعی، شاکی گذشت کند و یا این که محکوم علیه به ترتیب فوق موجبات پرداخت وجه چک و خسارات تأخیر تأدیه و سایر خسارات مندرج در حکم را فراهم نماید، اجرای حکم موقوف می شود و محکوم علیه فقط ملزم به پرداخت مبلغی معادل یک سوم جزای نقدی مقرر در حکم خواهد بود که به دستور دادستان به نفع دولت وصول خواهد شد.^۱

تبصره - میزان خسارت و نحوه احتساب آن بر مبنای قانون الحاق یک تبصره به ماده (۲) قانون اصلاح موادی از قانون صدور چک - مصوب ۱۳۷۳/۱۰ مجمع تشخیص مصلحت نظام - خواهد بود.^۲

ماده ۱۳ - در موارد زیر صادر کننده چک قابل تعقیب کیفری نیست:

الف - در صورتی که ثابت شود چک سفید امضاء داده شده باشد.

ب - هرگاه در متن چک، وصول وجه آن منوط به تحقق شرطی شده باشد.

ج - چنانچه در متن چک قید شده باشد که چک بابت تضمین انجام معامله یا تعهدی است.

۴ - قانون الحاقی مصوب ۱۳۸۲/۷/۲

۵ - قانون اصلاحی مصوب ۱۳۸۲/۷/۲

۶ - قانون الحاقی مصوب ۱۳۸۲/۷/۲

۷ - قانون اصلاحی مصوب ۱۳۸۲/۷/۲

د - هرگاه بدون قید در متن چک ثابت شود که وصول وجه آن منوط به تحقق شرطی بوده یا چک بابت تضمین انجام معامله یا تعهدی است.

ه - در صورتی که ثابت گردد چک بدون تاریخ صادر شده و یا تاریخ واقعی صدور چک مقدم بر تاریخ مندرج در متن چک باشد.

ماده ۱۴ - صادرکننده چک یا ذی نفع یا قائم مقام قانونی آنها با تصریح به این که چک مفقود یا سرقت یا جعل شده، و یا از طریق کلاهبرداری یا خیانت در امانت یا جرایم دیگری تحصیل گردیده، می تواند کتباً دستور عدم پرداخت وجه چک را به بانک بدهد. بانک پس از احراز هویت دستوردهنده از پرداخت وجه آن خودداری خواهد کرد و در صورت ارایه چک، بانک گواهی عدم پرداخت را با ذکر علت اعلام شده صادر و تسلیم می نماید.

دارنده چک می تواند علیه کسی که دستور عدم پرداخت داده، شکایت کند و هرگاه خلاف ادعایی که موجب عدم پرداخت شده ثابت گردد، دستوردهنده علاوه بر مجازات مقرر در ماده ۷ این قانون به پرداخت کلیه خسارات وارده به دارنده چک محکوم خواهد شد.

تبصره ۱ - ذی نفع در مورد این ماده کسی است که چک به نام او صادر یا ظهرنویسی شده یا چک به او واگذار گردیده باشد (یا چک در وجه حامل به او واگذار گردیده).

در موردی که دستور عدم پرداخت مطابق این ماده صادر می شود بانک مکلف است وجه چک را تا تعیین تکلیف آن در مرجع رسیدگی یا انصراف دستوردهنده، در حساب مسدودی نگهداری نماید.

تبصره ۲ - دستوردهنده مکلف است پس از اعلام به بانک شکایت خود را به مراجع قضایی تسلیم و حداکثر ظرف مدت یک هفته گواهی تقدیم شکایت خود را به بانک تسلیم نماید در غیر این صورت پس از انقضای مدت مذکور بانک از محل موجودی به تقاضای دارنده چک وجه آن را پرداخت کند.

تبصره ۳ - پرداخت چکهای تضمین شده و مسافرتی را نمی توان متوقف نمود مگر آن که بانک صادر کننده نسبت به آن ادعای جعل نماید.

در این مورد نیز حق دارنده چک راجع به شکایت به مراجع قضایی طبق مفاد قسمت اخیر ماده (۱۴) محفوظ خواهد بود.

ماده ۱۵ - دارنده چک می تواند وجه چک و ضرر و زیان خود را در دادگاه کیفری مرجع رسیدگی مطالبه نماید.

ماده ۱۶ - رسیدگی به کلیه شکایات و دعاوی جزایی و حقوقی مربوط به چک در دادسرا و دادگاه نا خاتمه دادرسی، فوری و خارج از نوبت به عمل خواهد آمد.

ماده ۱۷ - وجود چک در دست صادرکننده دلیل پرداخت وجه آن و انصراف شاکی از شکایت است مگر این که خلاف این امر ثابت گردد.

ماده ۱۸ - مرجع رسیدگی کننده جرائم مربوط به چک بلامحل، از متهمان، در صورت توجه اتهام، طبق ضوابط مقرر در ماده (۱۳۴) قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب (در امور کیفری) - مصوب ۱۳۷۸/۷/۲۸ کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی - حسب مورد، یکی از قرارهای تأمین کفالت یا وثیقه (اعم از وجه نقد یا ضمانتنامه بانکی یا مال منقول و غیر منقول) اخذ می نماید.

ماده ۱۹ - در صورتی که چک به وکالت یا نمایندگی از طرف صاحب حساب اعم از شخص حقیقی یا حقوقی صادر شده باشد، صادرکننده چک و صاحب حساب متضامناً مسؤول پرداخت وجه چک بوده و اجراییه و حکم ضرر و زیان بر اساس تضامن علیه هر دو صادر می شود. بعلاوه، امضاکننده چک طبق مقررات این قانون مسؤولیت کیفری خواهد داشت مگر این که ثابت نماید که عدم پرداخت مستند به عمل صاحب حساب یا وکیل یا نماینده بعدی اوست که در این صورت کسی که موجب عدم پرداخت شده از نظر کیفری مسؤول خواهد بود.

ماده ۲۰ - مسؤولیت مدنی پشت نویسان چک طبق قوانین و مقررات مربوط کماکان به قوت خود باقی است.

ماده ۲۱ - بانکها مکلفند کلیه حسابهای جاری اشخاصی را که بیش از یک بار چک بی محل صادر کرده و تعقیب آنها منتهی به صدور کیفرخواست شده باشد، بسته و تا سه سال به نام آنها حساب جاری دیگر باز نمایند.

مسؤولین شعب هر بانکی که به تکلیف فوق عمل ننمایند حسب مورد با توجه به شرایط و امکانات و دفعات و مراتب جرم به یکی از مجازاتهای مقرر در ماده ۹ قانون رسیدگی به تخلفات اداری توسط هیأت رسیدگی به تخلفات اداری محکوم خواهند شد.

تبصره ۱ - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است سوابق مربوط به اشخاصی را که بابت چک بلامحل نموده اند، به صورت مرتب و منظم ضبط و نگهداری نماید و فهرست اسامی این اشخاص را در اجرای مقررات این قانون در اختیار کلیه بانکهای کشور قرار دهد.

تبصره ۲ - ضوابط و مقررات مربوط به محرومیت اشخاص از افتتاح حساب جاری و نحوه پاسخ به استعلامات بانکها به موجب آیین نامه ای خواهد بود که ظرف مدت سه ماه توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تنظیم و به تصویب هیأت دولت می رسد.

ماده ۲۲ - در صورتی که به متهم دسترسی حاصل نشود، آخرین نشانی متهم در بانک محل علیه اقامتگاه قانونی او محسوب است و هرگونه ابلاغی به نشانی مزبور به عمل می آید.

هرگاه متهم حسب مورد به نشانی بانکی یا نشانی تعیین شده شناخته نشود یا چنین محلی وجود نداشته باشد گواهی مأمور به منزله ابلاغ اوراق تلقی می شود و رسیدگی بدون لزوم احضار متهم به وسیله مطبوعات ادامه خواهد یافت.

ماده ۲۲ - قانون صدور چک مصوب خرداد ۱۳۴۴ نسخ می شود.

لایحه تجارت (مصوب ۱۳۹۰/۱۰/۶ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی)

باب سوم - چک

ماده ۷۸۷ - چک سندی است که به موجب آن صادرکننده به بانک دستور بی قید و شرط می دهد تا تمام یا بخشی از وجوهی را که نزد بانک دارد به وی رد یا به دیگری پرداخت کند.

ماده ۷۸۸ - صادرکننده چک علاوه بر امضاء باید موارد زیر را در آن درج کند:

۱- تاریخ چک، به روز و ماه و سال

۲- مبلغ چک

۳- هویت گیرنده وجه

تبصره - بانک اعطاءکننده دسته چک باید بر روی هر برگ چک کلمه چک، نام بانک، نام، شناسه و نشانی شعبه بانک اعطاءکننده و هویت صاحب حساب را درج کند و همچنین باید شماره حسابی را که مبلغ چک باید از محل آن پرداخت شود قید کند.

ماده ۷۸۹ - در صورتی که چک مطابق مفاد متن ماده (۷۸۸) این قانون تنظیم نشود، مشمول مقررات راجع به چک نیست.

ماده ۷۹۰ - اگر چک به هنگام صدور فاقد شرایط مذکور در ماده (۷۸۸) این قانون باشد و سپس به وسیله دارنده تکمیل شود، اعتبار چک را دارد. در این صورت، صادرکننده چک نمی تواند در برابر دارنده ناآگاه به فقدان اختیار تکمیل کننده سند یا خروج او از حدود اختیارات اعطائی استناد کند.

ماده ۷۹۱ - چک فقط در تاریخ مندرج در آن یا پس از تاریخ مذکور قابل مطالبه است.

ماده ۷۹۲ - رعایت مفاد مواد (۷۰۴)، (۷۰۵)، (۷۰۸) این قانون و مواد فصل چهارم تا پایان فصل دوازدهم از باب اول کتاب سوم استناد تجاری، در مورد چک نیز الزامی است.

ماده ۷۹۳ - مهلت و اخواست چک سی روز از تاریخ چک است. اگر دارنده چک ظرف مهلت مذکور و اخواست نکند، حق رجوع به ظهرنویسان و ضامان آنها را ندارد. چنانچه دارنده چک پس از مهلت مذکور مراجعه کند و چک به سببی از قبیل ورشکستگی که مربوط به بانک است یا عدم پرداخت مواجه گردد، حق مراجعه به صاحب حسابی که حداقل معادل وجه چک، وجوه نقد نزد بانک ناشتماست را ندارد و فقط می تواند به بانک رجوع کند.

ماده ۷۹۴ - شخصی که وجه چک را دریافت می کند باید در ظهر آن هویت خود را ذکر و امضاء کند. بانک باید هویت ارائه دهنده چک را در حدود عرف بانکداری احراز کند.

ماده ۷۹۵ - تمام بانکهای کشور باید دسته چکهای مختلف، متناسب با شرایط اشخاصی که مجاز به دریافت این نوع دسته چکها می باشند را تهیه کنند و بر روی هر یک از برگهای چک، سقف مبلغ قابل پرداخت و مدت اعتبار آن را درج نمایند. مدت اعتبار چک نمی تواند از دو سال بیشتر باشد.

بانک محال علیه مجاز نیست چکهایی را که تاریخ مندرج در آنها پس از پایان مدت اعتبار موضوع این ماده است، پرداخت کند. اگر مبلغ درج شده در چک بیشتر از سقف مبلغ قابل پرداخت باشد، بانک فقط به میزان سقف مندرج در سند وجه آن را پرداخت می کند.

ماده ۷۹۶ - آیین نامه اجرایی ماده (۷۹۵) این قانون و نیز نحوه اعتبار سنجی و شرایط اعطای دسته چک به وسیله بانک مرکزی یا همکاری وزارت دادگستری و وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه می شود و حداکثر شش ماه پس از لازم الاجراء شدن این قانون به تصویب هیات وزیران می رسد.

ماده ۷۹۷ - بانک اعطاءکننده دسته چک باید هنگام افتتاح حساب، حسب مورد، هویت نشانی کامل و کد پستی اشخاص حقیقی و هویت، سمت و حدود اختیارات و مدت مدیریت مدیران، مشخصات دارندگان حق امضاء، هویت نشانی کامل و کد پستی اشخاص حقوقی را ثبت و از صحت مشخصات اعلام شده اطمینان حاصل کند.

ماده ۷۹۸ - هرگاه چک طبق قوانین ایران بر عهده بانکهای داخل کشور و یا شعب آنها در خارج صادر شود، در حکم سند رسمی لازم الاجراء است و در صورتی که عدم وصول تمام یا قسمتی از وجه آن فقط به علت نبودن یا کسر موجودی باشد، دارنده می تواند طبق قوانین و آیین نامه های مربوط، وجه چک یا باقیمانده آن را از طریق اجرای ثبت از صاحب حساب وصول کند. برای صدور اجرائیه دارنده چک باید حسب مورد عین چک و گواهی نامه مذکور در ماده (۸۰۲) این قانون یا گواهی نامه موضوع تبصره (۱) ماده مذکور را به واحد اجرای ثبت اسناد محل تسلیم کند. اجرای ثبت در صورتی دستور اجرای سند را صادر می کند که مطابقت امضاء مندرج در چک با نمونه امضای موجود در بانک به وسیله بانک گواهی شده باشد.

۹ - قانون اصلاحی مصوب ۱۳۸۲/۷/۲

۱۰ - ماده (۸) قانون اصلاحی مصوب ۱۳۸۲/۷/۲: کلیه قوانین و مقررات مغایر از تاریخ تصویب این قانون لغو می گردد.

ماده ۷۹۹ - صادرکننده چک باید در تاریخ چک معادل مبلغ چک در بانک وجه نقد داشته باشد و نباید تمام یا قسمتی از وجهی را که به اعتبار آن چک صادر کرده است، به صورتی از بانک خارج کند یا دستور عدم پرداخت وجه چک را بدهد و نیز نباید چک را به صورتی تنظیم کند که بانک به عللی از قبیل عدم مطابقت امضاء یا قلم خوردگی در متن چک یا اختلاف در مندرجات یا ناخوانا بودن یا اصلاح مندرجات آن از پرداخت وجه سند خودداری کند. همچنین صادرکننده نباید از حسابی که آن را بسته است چک صادر کند یا حسابی را که از آن چک صادر کرده است ببندد.

بانک به تقاضای دارنده، در صورت فقدان موانع مذکور وجه چک را در تاریخ مندرج در سند یا پس از آن به وی می‌پردازد. هرگاه در چک شرطی برای پرداخت ذکر شود، بانک به آن شرط ترتیب اثر نمی‌دهد.

ماده ۸۰۰ - در صورت درج شماره حساب گیرنده وجه در چک به هنگام صدور یا ظهرنویسی و درج عبارت صریحی حاکی از واریز وجه به آن شماره حساب، فقط صاحب حساب مذکور، دارنده آن محسوب می‌شود و مبلغ چک فقط قابل واریز به آن حساب است.

ماده ۸۰۱ - هرگاه مبلغ چک به موجب حکم قضائی نزد بانک توقیف شود بانک نباید وجه آن را بپردازد و در صورت پرداخت مسؤول است.

ماده ۸۰۲ - هرگاه وجه چک به یکی از علل مندرج در ماده (۷۹۹) این قانون پرداخت نشود بانک باید ضمن درج عبارتی حاکی از عدم پرداخت وجه چک بر روی آن، در برگ مخصوصی که گواهینامه عدم پرداخت نامیده می‌شود موارد زیر را همراه با نام بانک و نام و شناسه شعبه و تاریخ، درج نماید و پس از مهر و امضاء کردن آن، به دارنده تسلیم کند:

۱- مبلغ چک

۲- تاریخ چک

۳- هویت و نشانی کامل دارنده یا دارندگان حق امضاء

۴- هویت و نشانی کامل صاحب حساب

۵- نام بانک و شناسه شعبه اعطاءکننده دسته چک به صادرکننده

۶- میزان موجودی حساب در صورت عدم کفایت یا تصریح به کفایت موجودی

۷- گواهی مطابقت یا عدم مطابقت امضای مندرج در چک با نمونه امضای موجود در بانک

۸- هویت و نشانی کامل دارنده چک

۹- علت یا علل عدم پرداخت به‌طور صریح

تبصره ۱ - هرگاه موجودی حساب صادرکننده چک نزد بانک کمتر از مبلغ چک باشد بانک باید به تقاضای دارنده چک، مبلغ موجود در حساب را در قبال اخذ رسید در پشت چک پرداخت و گواهینامه را با تصریح به مبلغ پرداخت‌شده صادر کند. گواهی‌نامه بانک در این مورد برای دارنده چک جانشین اصل چک است.

تبصره ۲ - صدور گواهینامه موضوع این ماده در مهلت مقرر در ماده (۷۹۳) این قانون دارنده چک را از انجام درخواست معاف می‌کند؛ لکن مواد (۷۶۶) تا (۷۶۸) نیز در این مورد مجری است.

ماده ۸۰۳ - بانک ضامن خسارات ناشی از خودداری از صدور گواهینامه عدم پرداخت یا صدور نادرست یا ناقص آن است.

ماده ۸۰۴ - در صورت صدور گواهینامه عدم پرداخت بانک باید تصویر یا رونوشت گواهینامه مذکور را به هزینه دارنده برای صاحب حساب ارسال کند. در غیر این صورت، بانک ضامن خسارات ناشی از عدم ارسال اطلاعیه به صاحب حساب است.

ماده ۸۰۵ - هرگاه چک به هر یک از علل مندرج در ماده (۷۹۹) این قانون پرداخت نگردد، دارنده چک می‌تواند محکومیت هر یک از مسؤولان سند را به پرداخت وجه آن و مضرعات طلب از دادگاه تقاضا نماید.

ماده ۸۰۶ - در صورتی که دارنده چک برای حفظ حقوق خود در مقابل مسؤولان سند درخواست کند، وخواست‌نامه به بانک ابلاغ می‌شود و بانک باید تصویر یا رونوشت وخواست مذکور را به هزینه دارنده چک برای صاحب حساب ارسال کند. در غیر این صورت بانک ضامن خسارات ناشی از عدم ارسال اطلاعیه به صاحب حساب است.

ماده ۸۰۷ - صادرکننده یا دارنده چک با تصریح به اینکه چک مفقود یا سرقت یا جعل شده و یا از طریق کلاهبرداری یا خیانت در امانت یا جرائم دیگری تحصیل گردیده است، می‌تواند به‌طور کلی دستور عدم پرداخت وجه چک را به بانک بدهد. بانک پس از احراز هویت دستوردهنده از پرداخت وجه آن خودداری، و در صورت ارائه چک، گواهی عدم پرداخت را به ارائه‌دهنده تسلیم می‌کند.

دستور دهنده مکلف است شکایت خود را در مراجع قضائی طرح و حداکثر ظرف یک هفته پس از اعلام به بانک، گواهی تقدیم شکایت خود را به بانک تسلیم کند در غیر این صورت، پس از انقضای مدت مذکور بانک به تقاضای دارنده چک از محل موجودی حساب وجه آن را پرداخت می‌کند.

بجزیره - پرداخت چک‌هایی را که هر بانک بر عهده خود صادر می‌کند، به استثنای چک‌های صادرشده در وجه شخص معین، نمی‌توان به استناد این ماده متوقف کرد، مگر آنکه بانک صادرکننده در مورد آن ادعای جعل کند.

ماده ۸۰۸ - برات‌گیر و صادرکننده سفته می‌توانند مقرر کنند که وجه سند از محل حساب جاری خود در بانک پرداخت شود. در مورد برات‌ها و سفته‌هایی که پرداخت آن از محل حساب بانکی برات‌گیر یا صادرکننده سفته مقرر شده است، مفاد مواد (۷۹۸)، (۸۰۰)، (۸۰۱)، (۸۰۲)،

(۸۰۳) و (۸۰۴) این قانون مجری است. همچنین رعایت مفاد ماده (۸۰۷) در مورد دارنده برات و یا سفته موضوع این ماده الزامی است. براتگیر یا صادرکننده سفته موضوع این ماده در هر حال می‌تواند به بانک دستور عدم پرداخت بدهد. آیین‌نامه اجرایی این ماده به وسیله بانک مرکزی تهیه می‌شود و حداکثر شش ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۸۰۹ - در مورد کلیه ابلاغ‌های مربوط به چک، ابلاغ به آخرین نشانی صادرکننده در بانک ابلاغ قانونی محسوب می‌شود و احضار به وسیله نشر آگهی لازم نیست.

ماده ۸۱۰ - هر برگ چک باید دارای یک نسخه ضمیمه باشد. مفاد هر برگ چک به هنگام صدور باید به نحوی تنظیم شود که عین آن در برگ ضمیمه نیز منعکس گردد و دریافت‌کننده در نسخه مذکور یکسان بودن دو نسخه و نیز دریافت برگ چک را گواهی کند. صدور و تسلیم دسته چک بعدی برای صاحب حساب منوط به ارائه نسخ ضمیمه چک‌های صادر شده و انطباق مفاد آنها با نسخه اصلی چک‌های ارائه شده به بانک است.

ماده ۸۱۱ - پس از صدور گواهی عدم پرداخت، بانکها باید تا پیش از رفع سوء اثر از چک از ارائه خدمات زیر به صاحب حساب خودداری کنند:

۱- افتتاح اعتبار اسنادی ارزی و ریالی

۲- دریافت ضمانت‌نامه‌های ارزی و ریالی

۳- اعطای دسته چک جدید

۴- صدور و اعطاء کارت اعتباری

تبصره ۱- مؤسسات مالی و اعتباری نیز باید از ارائه خدمات مذکور در بندهای (۱)، (۲) و (۴) به اشخاص موضوع این ماده خودداری کنند.

تبصره ۲- در صورتی که چک به وکالت یا نمایندگی از طرف صاحب حساب اعم از شخص حقیقی یا حقوقی صادر شود اقدامات موضوع این ماده در مورد نماینده نیز اعمال می‌گردد. مگر آنکه نماینده عدم مسؤلیت خود را به موجب این قانون اثبات کند.

ماده ۸۱۲ - در موارد زیر از چک برگشتی رفع سوء اثر می‌شود:

۱- هرگاه مبلغ مندرج در متن چک برگشتی به حسابی که چک از آن صادر شده است واریز شود و دارنده چک وجه آن را دریافت کند.

۲- هرگاه مبلغ مندرج در متن چک برگشتی به حسابی که چک از آن صادر شده است واریز شود و صاحب حساب درخواست مسدود شدن وجه مذکور برای پرداخت وجه چک برگشتی را برای مدت یک سال از تاریخ اخذ گواهی عدم پرداخت به بانک ارائه کند.

۳- هرگاه برگه چک برگشتی به بانک صادرکننده دسته چک مسترد شود.

۴- هرگاه شخصی که گواهی عدم پرداخت به نام او صادر شده است سندی رسمی دال بر استیفاء وجه چک ارائه کند.

۵- هرگاه دادگاه دستور رفع سوء اثر از چک را صادر کند. دادگاه در صورتی که بانک دستور رفع سوء اثر از چک را می‌دهد که ادعای شاکی مبنی بر مفقود بودن چک یا تحصیل آن از طرق مجرمانه از قبیل سرقت، جعل، کلاهبرداری یا خیانت در امانت را مقرون به صحت تشخیص دهد.

تبصره - چنانچه صدور گواهی‌نامه عدم پرداخت به دلیل دستور عدم پرداخت به وسیله دارنده چک باشد برای صاحب حساب سوء اثر محسوب نمی‌شود.

ماده ۸۱۳ - هرگاه چک ارائه شده به بانک فقط به علت فقدان یا کسر موجودی قابل پرداخت نباشد، بانک محال‌علیه باید به فوریت به صادرکننده اخطار کند تمام دسته‌چک‌های تسلیمی را اعم از اینکه از ناحیه بانک محال‌علیه و یا بانکهای دیگر صادر شده باشد، مسترد کند.

ماده ۸۱۴ - هرگاه تمام یا بخشی از مبلغ چک به علت فقدان یا کسر موجودی پرداخت نگردد بانک صادرکننده دسته‌چک مکلف به پرداخت ده درصد (۱۰٪) وجه پرداخت نشده از میزان سقف مندرج در چک است. چنانچه حساب مذکور دارای موجودی باشد، بانک مکلف به پرداخت مابقی تفاوت است.

ماده ۸۱۵ - بانکها باید از اعطای دسته چک به کلیه اشخاصی که حکم محکومیت قطعی به پرداخت وجه چک و یا محکومیت قطعی به ارتکاب جرائم موضوع مواد (۸۲۰) و (۸۲۳) این قانون علیه آنان صادر شده و در سوابق بانک مرکزی ثبت گردیده است، تا دو سال از تاریخ قطعیت حکم خودداری کنند.

دادگاه صادرکننده رأی قطعی رونوشتی از رأی صادر شده را به بانک مرکزی ارسال می‌کند.

مسئول شعبه هر بانکی که به تکالیف مقرر در این ماده و ماده (۸۱۱) عمل نکند، به محرومیت درجه شش از اشتغال به خدمات عمومی و دولتی و اشتغال در کلیه بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری و جزای نقدی درجه چهار محکوم می‌شود.

تبصره - آیین‌نامه اجرایی این ماده به وسیله بانک مرکزی و با همکاری وزارت دادگستری و وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه می‌شود و حداکثر سه ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۸۱۶ - شخصی که مشمول ممنوعیت‌های مندرج در مواد (۸۱۱) و (۸۱۵) این قانون است نمی‌تواند به عنوان مدیر یا نماینده اشخاص حقوقی یا حقیقی نیز اقدامات موضوع مواد مذکور را انجام دهد.

ماده ۸۱۷ - بانک در صورت اعطای دسته چک بر خلاف مواد (۸۱۱) و تبصره (۲) آن، (۸۱۵) و (۸۱۶) این قانون، در برابر دارندگان چک‌های مذکور، مسؤول پرداخت وجه چک است.

ماده ۸۱۸ - هرگاه چک ارائه شده به بانک به یکی از علل مندرج در ماده (۷۹۹) این قانون قابل پرداخت نباشد، بانک مکلف است حداکثر ظرف بیست و چهار ساعت پس از صدور گواهینامه موضوع ماده (۸۰۲) رونوشتی از گواهینامه مذکور را به بانک مرکزی یا مراکز آن که از سوی بانک مرکزی تعیین می‌شود، ارسال کند.

ماده ۸۱۹ - بانک مرکزی به عنوان مرجع تمرکز اطلاعات بانکی مکلف است شرایط لازم را برای دسترسی آنی و الکترونیک به اطلاعات مربوط به افتتاح و انسداد حساب جاری، دریافت دسته چک، اصلت چک، صحت امضاء، سوابق صدور چک پرداخت نشده و سایر اطلاعات مورد نیاز در مورد اشخاص از دریافت دسته چک، اصلت چک، صحت امضاء، سوابق صدور چک پرداخت نشده و سایر اطلاعات مورد نیاز در مورد دارندگان حساب جاری فراهم کند. نحوه جمع‌آوری، نوع اطلاعات و چگونگی حفاظت و دسترسی دستگاههای ذی‌ربط به شبکه اطلاع‌رسانی موضوع این ماده به موجب آیین‌نامه‌ای است که به وسیله بانک مرکزی و با همکاری وزارت دادگستری و سازمان ثبت احوال کشور تهیه می‌شود و حداکثر شش ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره - اطلاعات مربوط به صاحبان حساب و صادرکنندگان چک‌های برگشتی که ظرف پانزده روز به رفع سوء اثر از آن چک‌ها اقدام نکرده‌اند و همچنین اطلاعات مربوط به اشخاص موضوع ماده (۸۱۵) این قانون نیز باید در دسترس عموم قرار گیرد. آیین‌نامه مشتمل بر اطلاعات لازم و چگونگی دسترسی عموم به وسیله بانک مرکزی و با همکاری وزارت دادگستری و سازمان ثبت احوال کشور تهیه می‌شود و حداکثر شش ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۸۲۰ - هرگاه تمام یا بخشی از مبلغ چک فقط به علت فقدان یا کسر موجودی پرداخت نگردد، صادرکننده برای بار اول به جزای نقدی معادل یک چهارم تا یک دوم مبلغ چک محکوم می‌گردد. چنانچه پس از صدور حکم محکومیت قطعی دوباره گواهی عدم پرداخت صادر گردد صادرکننده به شرح زیر محکوم می‌گردد:

۱ - چنانچه مبلغ پرداخت نشده چک کمتر از یکصد میلیون ریال باشد به حبس تعزیری درجه هفت
۲ - چنانچه مبلغ پرداخت نشده چک یکصد میلیون ریال یا بیشتر باشد، به حبس تعزیری درجه شش
تبصره ۱ - چنانچه پس از گذشت سه سال از تاریخ صدور آخرین حکم محکومیت به مجازات مندرج در این ماده، چک دیگری با عدم پرداخت مواجه نشود مجازات راجع به صدور مجدد گواهی عدم پرداخت اجراء نمی‌شود.

تبصره ۲ - چنانچه محکوم علیه به دلیل عجز از پرداخت جزای نقدی بازداشت شود مدت حبس آن نباید از درجه هفت بیشتر باشد.
ماده ۸۲۱ - در موارد زیر صادرکننده چک پرداخت نشدنی مجازات نمی‌شود:

- ۱- هرگاه صادرکننده در تاریخ مطالبه وجه چک از تصرف در اموال خود ممنوع باشد.
- ۲- هرگاه عدم پرداخت چک در تاریخ مطالبه مستند به حادثه خارجی غیر قابل پیش‌بینی و غیر قابل دفع باشد.
- ۳- هرگاه در متن چک وصول وجه آن منوط به تحقق شرطی شده باشد.
- ۴- هرگاه در متن چک قید شده باشد که چک بابت تضمین انجام معامله یا تعهدی است.
- ۵- هرگاه بدون قید در متن چک ثابت شود که وصول وجه آن به تحقق شرطی منوط است یا چک بابت تضمین انجام معامله یا تعهدی است.

تبصره - احراز ممنوعیت از تصرف موضوع بند (۱) این ماده منوط به حکم دادگاه صالح است لکن به موارد مذکور در بندهای دیگر در دادگاه رسیدگی کننده به جرم صدور چک پرداخت نشدنی رسیدگی می‌شود.

ماده ۸۲۲ - در صورتی که صادرکننده چک، چک‌های متعدد صادر کند که به علت فقدان یا کسر موجودی یا توقیف بودن حساب پرداخت نگردد، مجموع مبلغ پرداخت نشده چک‌ها ملاک تعیین مجازات مقرر در ماده (۸۲۰) این قانون است.

ماده ۸۲۳ - هر شخصی که با علم به بسته بودن حسابی که از آن چک صادر می‌کند مبادرت به صدور چک نماید یا بعد از صدور چک اقدام به بستن آن حساب کند یا امضای خود را به نحوی تغییر دهد که چک با عدم پرداخت مواجه گردد، حسب مورد، به حداکثر مجازات مقرر برای صدور چک پرداخت نشدنی محکوم می‌شود.

ماده ۸۲۴ - دارنده چک می‌تواند با تقدیم دادخواست و یا رعایت قانون آیین دادرسی مدنی وجه چک و متفرعات آن را از صادرکننده در دادگاه کیفری رسیدگی کننده به جرم صدور چک پرداخت نشدنی مطالبه کند. صدور قرار موقوفی تعقیب یا حکم برائت در دادگاه کیفری مانع از آن نیست که آن دادگاه در مورد مطالبه وجه چک و متفرعات آن از صادرکننده، رسیدگی و حکم صادر کند.

ماده ۸۲۵ - به کلیه شکایات و دعاوی حقوقی و جزائی مربوط به چک در دادسرا و دادگاه در کلیه مراحل تا حاتمه دادرسی، خارج از نوبت و فوری رسیدگی می‌شود.

ماده ۸۲۶ - چنانچه صادرکننده چک قبل از تاریخ شکایت کیفری، وجه چک و متفرعات آن را به‌طور نقدی به دارنده چک پرداخت کند یا با موافقت شاکی خصوصی، ترتیبی برای پرداخت آن بدهد یا موجبات پرداخت آن را در بانک صادرکننده دسته چک فراهم کند قابل تعقیب

کیفری نیست. در مورد اخیر بانک مکلف است تا میزان وجه چک، حساب صادرکننده را مسدود کند و به محض مراجعه دارنده و تسلیم چک، وجه آن را بپردازد.

ماده ۸۲۷ - هرگاه شاکی قبل از صدور حکم قطعی گذشت کند یا متهم وجه چک و متفرعات آن را به دارنده چک پرداخت کند یا موجبات پرداخت وجه چک و متفرعات مذکور را فراهم آورد یا در صندوق دادگستری تودیع کند قرار موقوفی تعقیب صادر می شود.

ماده ۸۲۸ - هرگاه شاکی پس از صدور حکم قطعی گذشت کند یا محکوم علیه به ترتیب مذکور در ماده (۸۲۷) این قانون موجبات پرداخت وجه چک و متفرعات آن را فراهم سازد، اجرای حکم موقوف و در صورتی که مجازات به استناد بند (۱) ماده (۸۲۰) باشد صادرکننده به جزای نقدی درجه هشت و اگر صدور حکم به استناد بند (۲) ماده (۸۲۰) باشد به جزای نقدی درجه هفت محکوم می شود.

ماده ۸۲۹ - جرائم مذکور در مواد (۸۲۰) و (۸۲۳) این قانون بدون شکایت دارنده چک قابل تعقیب نیست؛ در صورتی که دارنده چک تا شش ماه از تاریخ چک برای اخذ گواهی عدم پرداخت با انجام و اخلاص اقدام نکند یا ظرف شش ماه از تاریخ صدور گواهی عدم پرداخت شکایت نکند دیگر حق شکایت کیفری ندارد.

ماده ۸۳۰ - شخصی که پس از صدور گواهی عدم پرداخت، چک به وی منتقل گردیده است حق شکایت کیفری ندارد مگر آنکه انتقال قهری باشد. هرگاه بعد از شکایت کیفری شاکی چک را به دیگری انتقال دهد یا حقوق خود در باره چک را به هر نحو به دیگری واگذار کند تعقیب کیفری موقوف می شود.

در صورتی که دارنده چک بخواهد چک را به وسیله شخص دیگری به نمایندگی از طرف خود وصول کند و حق شکایت کیفری او در صورت عدم پرداخت وجه چک محفوظ باشد، باید هویت و نشانی خود را با تصریح به نمایندگی آن شخص، در ظهر چک قید کند. در این صورت بانک گواهی نامه عدم پرداخت را به نام صاحب چک صادر می کند و حق شکایت کیفری او محفوظ می ماند.

ماده ۸۳۱ - در مواردی که به موجب ماده (۸۰۷) این قانون دستور عدم پرداخت چک صادر شود هرگاه دستوردهنده در مهلت مقرر به طرح شکایت اقدام نکند یا شکایت وی حسب مورد به قرار منع تعقیب یا حکم برائت منتهی شود، دستوردهنده در صورت علم به بلا وجه بودن دستور عدم پرداخت حسب مورد به مجازات های مقرر برای صدور چک پرداخت نشدنی محکوم می شود.

ماده ۸۳۲ - وجود چک در دست صادرکننده اماره پرداخت وجه آن است، مگر اینکه خلاف آن ثابت شود.

ماده ۸۳۳ - در صورتی که چک به وکالت یا نمایندگی از طرف صاحب حساب اعم از شخص حقیقی یا حقوقی صادر شود، امضاء کننده چک مطابق این قانون مسؤلیت کیفری دارد مگر اینکه ثابت کند بموجب این قانون مسؤلیتی در قبال پرداخت وجه چک ندارد که در این صورت حسب مورد اصل و یا نماینده بعدی که عدم پرداخت مستند به او است مطابق این قانون مسؤلیت کیفری دارد.

ماده ۸۳۴ - هر شخص که با توسل به شیوه های مقلبانه مبادرت به افتتاح حساب یا دریافت دسته چک کند به حبس تعزیری درجه شش و در صورتی که عمل ارتكابی منطبق با عنوان مجرمانه دیگری با مجازات شدیدتر باشد مرتکب به مجازات آن جرم محکوم می شود.

ماده ۸۳۵ - تحویل دسته چک به دارندگان حسابهای جاری قبلی منوط به احراز شرایط مقرر در این قانون است.

از آیین نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم الاجراء و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی (مصوب ۱۳۸۷/۶/۱۱)

ماده ۱۸۳ - درخواست اجرای چک از ثبت محلی که بانک طرف حساب صادرکننده چک در آن محل واقع است به عمل می آید برای صدور اجرائیه در مورد چک باید اوراق زیر به ثبت محل تسلیم شود: ۱- تقاضانامه مخصوص صدور اجرائیه. ۲- اصل و فتوکپی مصدق چک و برگشتی آن.

نبره - درخواست اجرای چک های صادره از شعب بانکهای ایرانی خارج از کشور در اجرای ثبت تهران به عمل می آید.

ماده ۱۸۴ - هرگاه چک نسبت به قسمتی از مبلغ آن بدون محل باشد، دارنده چک نسبت به باقی مانده حق صدور اجرائیه دارد.

ماده ۱۸۵ - هرگاه گواهی نامه های متعدد و متعارض از بانک صادر گردد صدور اجرائیه موقوف به رفع تعارض از همان بانک است.

ماده ۱۸۶ - دعوی صادرکننده چک در مورد مطالبی که گاهی به عنوان بابت... در متن چک نوشته می شود و همچنین مطالب مذکور در ظهر چک در مورد ظهرویس در اداره ثبت قابل رسیدگی نمی باشد و فقط وجه مرفوع در چک قابل صدور اجرائیه در اداره ثبت می باشد.

ماده ۱۸۷ - اعلام جرم علیه صادرکننده چک بی محل به مقامات صلاحیت دار مانع درخواست صدور اجرائیه برای وصول وجه چک از طریق اداره ثبت نخواهد بود مگر اینکه دستوری در این باره از طرف مقامات قضائی صادر شود.

ماده ۱۸۸ - اگر عدم پرداخت وجه چک به علت عدم مطابقت امضای زیر چک با امضای کسی که حق صدور چک را دارد و همچنین فقدان مهر در اشخاص حقوقی باشد در اداره ثبت اجرائیه صادر نخواهد شد.

ماده ۱۸۹ - دارنده چک که حق تقاضای صدور اجرائیه دارد اعم است از کسی که چک در وجه او صادر گردیده یا به نام او ظهرویس شده یا حامل چک (در مورد چک های در وجه حامل).

ماده ۱۹۰ - در صورتی که چک به وکالت یا نمایندگی از طرف حساب صادر شده باشد صادرکننده چک و صاحب حساب متضامناً مسئول پرداخت وجه چک بوده و به تقاضای بستنکار اجرائیه علیه آنها براساس تضامن صادر می شود.

ماده ۱۹۱- در مواردیکه صاحبان حساب متعدد بوده و چک با امضای احدی از آنان باشد اجرائیه علیه امضاءکننده نسبت به مبلغ چک صادر می‌گردد.

ماده ۱۹۲- در مورد چک‌های وعده‌دار اجرائیه پس از سررسید صادر خواهد شد.

ماده ۱۹۳- پس از صدور اجرائیه چک دارنده چک می‌تواند ضمن اعلام انصراف از تعقیب عملیات اجرائی مطالبه استرداد لاشه چک را بکند در این صورت اگر اجرائیه ابلاغ شده باشد، حق‌الاجرا را باید بپردازد و در این مورد پرونده مختومه محسوب است.

ماده ۱۹۴ اصلاحی ۱۳۸۷/۵/۱۸- صدور اجرائیه نسبت به آراء داورى بورس اوراق بهادار وفق تبصره ۵ ماده ۳۷ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴ به عهده ادارات و دواير اجرائی ثبت اسناد و املاک می‌باشد.

۱- م ۳۱۵ ق.ت- اگر چک در همان مکانی که صادر شده است باید تأدیبه گردد دارنده چک باید در ظرف پانزده روز از تاریخ صدور وجه آن رامطالبه کند و اگر از یک نقطه به نقطه دیگر ایران صادر شده باشد باید در ظرف چهل و پنج روز از تاریخ صدور چک مطالبه شود.

۱- م ۳۱۷ ق.ت- مقررات راجعه به چک‌هایی که در ایران صادر شده است در مورد چک‌هایی که از خارجه صادر شده است و باید در ایران پرداخته شود نیز رعایت خواهد شد، لیکن مهلتی که در ظرف آن دارنده چک می‌تواند وجه چک را مطالبه کند چهار ماه از تاریخ صدور است.

از قانون تجارت الکترونیکی (۱۳۸۲/۱۰/۱۷)

فصل اول - قلمرو و شمول قانون

ماده ۱- این قانون مجموعه اصول و قواعدی است که برای مبادله آسان و ایمن اطلاعات در واسطه‌های الکترونیکی و با استفاده از سیستمهای ارتباطی جدید به کار می‌رود.

فصل دوم - تعاریف

ماده ۲ -

الف - «داده پیام» (Data Message): هر نمادی از واقعه، اطلاعات یا مفهوم است که با وسایل الکترونیکی، نوری و یا فناوریهای جدید اطلاعات تولید، ارسال، دریافت، ذخیره یا پردازش می‌شود.

ب - «امضای الکترونیکی» (Electronic Signature): عبارت از هر نوع علامت منضم شده یا به نحو منظمی متصل شده به «داده پیام» است که برای شناسائی امضاءکننده «داده پیام» مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ک - «امضای الکترونیکی مطمئن»

(Secure/Enhanced/Advanced Electronic Signature)

هر امضای الکترونیکی است که مطابق با ماده (۱۰) این قانون باشد.

ل - «امضاءکننده» (Signatory): هر شخص یا قائم مقام وی که امضای الکترونیکی تولید می‌کند.

ماده ۱۰ - امضای الکترونیکی مطمئن باید دارای شرایط زیر باشد:

الف - نسبت به امضاءکننده منحصر به فرد باشد.

ب - هویت امضاءکننده «داده پیام» را معلوم نماید.

ج - به وسیله امضاءکننده و با تحت اراده انحصاری وی صادر شده باشد.

د - به نحوی به یک «داده پیام» متصل شود که هر تغییری در آن «داده پیام» قابل تشخیص و کشف باشد.

ماده ۱۱ - سابقه الکترونیکی مطمئن عبارت از «داده پیام»ی است که با رعایت شرایط یک سیستم اطلاعاتی مطمئن ذخیره شده و به هنگام لزوم در دسترس و قابل درک است.

از قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی (مصوب ۱۳۷۷/۸/۱۰)

ماده ۲ - هر کس محکوم به پرداخت مالی به دیگری شود، چه به صورت استرداد عین یا قیمت یا مثل آن و یا ضرر و زیان ناشی از جرم یا دیه و آنرا تأدیبه نماید دادگاه او را الزام به تأدیبه نموده و چنانچه مالی از او در دسترس باشد آنرا ضبط و به میزان محکومیت، از مال ضبط شده استیفاء می‌نماید

و در غیر این صورت بنا به تقاضای محکوم، ممنوع را در صورتی که معسر نباشد تا زمان تأدیبه حبس خواهد کرد.

تبصره - چنانچه موضوع این ماده صرفاً دین بوده و در ذمه مدیون باشد دادگاه در حکم خود مستثنیات دین را منظور خواهد داشت و در مورد استرداد عین در صورتی مقررات فوق اعمال می‌شود که عین موجود نباشد به جز در بدل جیلوله که برابر مقررات مربوطه عمل خواهد شد.